

Menukaart Activiteiten en Aanpakken Energiebesparing

De “Menukaart Activiteiten en Aanpakken Energiebesparing” geeft een overzicht van de bekende én vernieuwende aanpakken die je als gemeente kunt opnemen in je energiebesparingsprogramma. Het is een levend document dat wij blijven updaten.

De eerste 2 slides laten het overzicht zien van 1). de bekende activiteiten en 2). de vernieuwende activiteiten. Vervolgens zijn alleen de vernieuwende en/of minder bekende activiteiten uitgeschreven in meer detail. Het is is een interactieve PDF, dus wanneer je klikt op de activiteit in de menukaart brengt deze je bij de detailslide.

Heb jij ervaring met vernieuwende activiteiten die er niet op staan? Laat het ons weten! De komende tijd zullen wij ook formats voor energiebesparingsprogramma's ontwikkelen en delen.

Menukaart Activiteiten Energiebesparing

Bekende en veel toegepaste activiteiten

Energieloket

- Samenwerking met een energieloket

Aanbod

- 1A-1 Deur-tot-deuraanpak + montage
 - Klassiek: langskomen, materiaal halen, bij 2e gesprek aanbrengen
- 1A-2 Actie uitvoeren warmtescan/ warmtewandeling
- 1A-3 Actie 'CV tuning' (temp naar 60 + waterzijdig inregelen)
- 1A-4 Jarenaanpak (woningen uit bepaalde periode)
- 1A-5 Collectieve inkoopactie
 - Isolatie eigenaar-bewoners
 - Collectieve inkoop- en adviesactie (hybride) Warmtepomp
 - Collectieve inkoop- en adviesactie Zon-PV
- 1A-6 Zon op VvE
- 1A-7 Isolatie-actie voor VvE
- 1A-8 Aardgasvrije wijken aanpak

Communicatie en campagne

- 1C-1 Brief sturen
 - Brief op naam
 - Brief met aanbellen
- 1C-2 Buitenruimtecampagne
- 1C-3 Activeringscampagne
- 1C-4 Social media campagne
- 1C-5 Wervingscampagne vrijwilligers (onder bewoners)
- 1C-6 Informatieavond
- 1C-7 Digitaal platform
- 1C-8 Voorbeeldwoning/ Duurzame Huizen Route
- 1C-9 Woon- / energiebeurs (lokaal/ regionaal)
- 1C-10 Ontmoetingsplek (buurthuis)

Ondersteuning en advies

- 10-1 Inzet energiecoach/ klusser (incl. opleiding)
 - Klassiek: vrijwilligers/ hoger opgeleiden
- 10-2 VvE-ondersteuning (oa opstellen – duurzaamheidshfd - MJOP)
- 10-3 Formulierenpunt
- 10-4 Inzet energiekusser incl. materialen
- 10-5 Buurtadviesactie
- 10-6 Warmtewandeling (warmtefoto's: alleen in de winter)
- 10-7 Mobiel
 - Energieloket
 - Showroom (incl. adviseur)
- 10-8 Spreekuur adviseur
- 10-9 Adviesgesprek over verduurzaming, aan huis of telefonisch
- 10-10 Adviesgesprek over subsidie/ financiering, aan huis of telefonisch

Financiering en subsidie

- 1F-1 Vouchers/ cadeaubon
- 1F-2 Isolatiesubsidie
- 1F-3 Voorfinancieringsregeling
- 1F-4 Afkoppelsubsidie
- 1F-5 VVE-subsidie
 - T.b.v. opstellen MJOP
 - T.b.v. maatregelen (aan schil)

Rand voorwaardelijk

- Programmamonitoring
- Programmasturing

Extra functies

- Inhuur regionale coördinator

Menukaart Activiteiten Energiebesparing Vernieuwende en/of minder bekende activiteiten

Aanbod

- 2A-1 Deur-tot-deuraanpak + montage
 - Nieuw: bus met materialen direct beschikbaar (a la Klimaatroute)
 - Nieuw: Fixbrigade NL: hulp bij opzetten fixbrigade
- 2A-2 Collectieve inkoopactie
 - Innovatievere producten (IR-paneel, solar heater, ..)
- 2A-3 Actie particuliere verhuurders
 - Richten op MKB eigenaren
- 2A-4 Smart Twin (REL: digitalisering woning → monitoring)
- 2A-5 Woningabonnement
- 2A-6 Postcoderoos: klassiek (eigen geld mee) + sociale
- 2A-7 Doe Het Zelf/ Training zelf isoleren + korting op materialen
- 2A-8 Reimarkt
- 2A-9 Monumenten: webinar + spreekuur

Communicatie en campagne

- 2C-1 Wervingscampagne vrijwilligers
 - Nieuw: werving onder werknemers (ingezet vanuit werkgever)
- 2C-2 Activeringscampagne
 - Nieuw: gevorderde/ actieve mede bewoner activeert doelgroep
 - Inzet soortgenoten (10 x 10 aanpak Arnhem)
- 2C-3 Anders kijken via VR bril – film (ROC A'dam)
- 2C-4 Contingentenaanpak
- 2C-5 Krachtpunt (mini huisje als 'eyecatcher')
- 2C-6 Wandelbos (creëren mobiele groene pleisterplaats)
- 2C-7 Geholpen bewoner werft burens

Ondersteuning en advies

- 2O-1 Inzet energiecoach/ klusser (incl. opleiding)
 - Anders kijken door VR bril (ROC v A'dam)
 - BuurtBaanBureau opzet: (buurt)bewoners met afstand tot arbeidsmarkt helpen aan opleiding/ werkritme/ baan (zie ook: Fixbrigade)
 - Verduurzaming in lijn met systeem woning
 - Andere aspecten van wonen
- 2O-2 VvE-ondersteuning
 - Aanpak 'Woonwensen'/ Vverduurzamen
- 2O-3 Spreekuur door een adviseur
 - Insturen vraag (video vloer die men wil isoleren)
 - In bouwmarkt
- 2O-4 Bewonersapp (zoals Pingo)
- 2O-5 Bewoners stimuleren andere bewoners (Buurkracht aanpak)
- 2O-6 Voorbeeldwoning – nieuwe elementen
 - Ervaren lotgenoten helpen anderen/ Duurzame Buren
- 2O-7 Locatie met maatregelen 'on display' (zoals Woonwiizerwinkel)
- 2O-8 Energy parties/ appeltaartgesprek
- 2O-9 Klimaatgesprekken
- 2O-10 Woonwensenscan (prettig wonen breed)
- 2O-11 Buurt Energie Platform / GPX

Financiering en subsidie

- 2F-1 Isolatiesubsidie
 - ISDE vernieuwing 1: van 2 naar 1 maatregel
 - ISDE vernieuwing 2: ook Doe Het Zelf
- 2F-2 Voorfinancieringsregeling
 - Extra verlagen rentepercentage Woningabonnement
- 2F-3 CO2-privé: deel loonkosten inzetbaar in woning werknemer
- 2F-4 Leefwereld financiering:
 - Particulieren: donatie e-bijdrage, energiebankconcept, e-coöperaties (a la Betuwewind)
 - Bedrijven (zie Rabo, Vattenfall bij Fixbrigade NL, banken bij Geldfit)

Woningcorporaties (energiearmoede)

- 2W-1 Zelf opzetten fix-/ klusteam
- 2W-2 Betalen materiaalkosten fixen
- 2W-3 Complexgewijs fixen

2A-1 – Deur-tot-deur – advies én aanbrengen maatregelen

Beschrijving

Deur-tot-deur acties / energiecoaching zijn al gangbaar. Nieuw is de aanvulling om naast adviseren over wat in een woning gedaan kan worden, ook te helpen met het *aanbrengen van bepaalde maatregelen*. Deze ontwikkeling komt uit de hoek van de bestrijding energiearmoede (fix-brigade). De intensiteit van de klus-ondersteuning varieert: van kort (zie aanpakken van Energiebank of Klimaatroute: ca 1 uur klussen) tot intens (1 hele dag met meerdere klussers bij de Fixbrigade).

Doelgroep

Bewoners, zowel woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Partijen die energie coaching verzorgen, van vrijwilligers (leden e-coöperaties, verenigd onder Energie Samen; de Energiebank) tot commerciële partijen als Klimaatroute.

Opmerking

De ‘intense’ aanpak van de Fixbrigade richt zich vooral op bewoners die – tgv chronische stress (schulden, gezondheid) – die ‘murw geslagen’ zijn, en bij wie alleen een advies en overhandigen materialen (zoals een tochtstrip) niet tot het aanbrengen van maatregelen leidt. Voor bewoners met wie het beter gaat, volstaat de optie van advies, gecombineerd met ‘fixen –light’.

2A-2 – Collectieve inkoop – innovatievere producten

Beschrijving

Collectieve inkoopacties zijn al gebruikelijk. Met de komst van nieuwe technieken/ apparaten kan het interessant zijn dergelijke acties ook voor deze nieuwere maatregelen/ producten te organiseren. Te denken valt aan producten als:

- Infraroodpanelen
- Solar heater
- Ventilatie warmtepomp
- Warmteterugwinventilatoren

Doelgroep

Gemeenten

Type uitvoerende partij(en)

Energieloketten zoals Regionaal Energieloket en Duurzaam Bouwloket, commerciële marktpartijen, bewonersinitiatieven

Opmerking

Bij nieuwe producten geldt dat koplopers deze vaak makkelijk oppakken, maar middenmoters niet. Aangeven dat de techniek al langer bestaat (zie techniek in warmtepomp: is hetzelfde als in de koelkast), het product – bijv. in andere landen - al veel wordt gebruikt (geen kinderziektes meer) en het fysiek laten zien van het product (zie ook 2O-6 en 2O-7) zijn elementen van de aanpak die hier op inspeelt.

2A-3 – Actie particuliere verhuurders

Beschrijving

Binnen het Nationaal Isolatie Programma is – voor het eerst – geld vrijgemaakt voor gemeenten om de doelgroep particuliere verhuurders te stimuleren hun bezit te verduurzamen.

Doelgroep

Particulier verhuurders

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

- Onderzoek naar het profiel van de doelgroep laat zien dat een groot deel bestaat uit op zich goed willende MKB-ers, die 1 of 2 panden als pensioenvoorziening kopen. Het beheer wordt vaak uitbesteed aan makelaars of beheerkantoren. Dit staat direct contact tussen verhuurder en huurder in de weg, en daarmee mogelijke de trigger om vanuit kennis van de leefsituatie en/of compassie voor de huurder bij de afweging wat betreft onderhoudsregime meer aspecten mee te laten wegen dan alleen de financiële.
- Dit soort inzicht in de doelgroep biedt goede mogelijkheden tot segmentatie en daarmee een effectievere aanpak.

2A-4 – Smart Twin / digitalisering woning

Beschrijving

Elke woning is anders. En elke woning zal net via een andere route verduurzamen en van het gas af gaan. Dat betekent dat de investeringskosten, besparingen en financiële doorrekeningen per woning anders zijn. Met Smart Twin worden woningen gedigitaliseerd en kunnen bewoners zelf alle maatregelen (los en in pakketten) 'uitproberen' voor hun woning.

Met een 3D model en de achterliggende NTA8800 rekenmodule worden energieberekeningen direct voorgeschoteld en kunnen bewoners goed inzicht vergaren op hun persoonlijke handelingsperspectief.

Doelgroep

Woningeigenaren

Type uitvoerende partij(en)

Smart Twin & Regionaal Energieloket

Opmerking

Smart Twin ligt ook aan de basis van de uitbreidingsmodule op Verbeterjehuis.nl. Naast Ministerie van Binnenlandse Zaken zijn Milieu Centraal, RVO en de brancheorganisaties betrokken geweest in de bouw en onderliggende uitgangspunten van de Smart Twin module.

2A-5 – Woningabonnement

Beschrijving

Het Woningabonnement is een dienst die woningeigenaren kunnen afnemen van een externe marktpartij die de investering doet in het verduurzamen van diens woning. Hierbij wordt het zgn Esco concept ingezet: de gebruiker blijft hetzelfde betalen aan energielasten, uit de besparing die door de verduurzaming wordt gerealiseerd wordt de investering gedurende een bepaalde periode – vaak 15 jaar - door de marktpartij terugverdiend. Gedurende deze periode is onderhoud en garantie voor rekening van de aanbieder van de dienst. Als de investering na de afgesproken periode is terugbetaald, zijn de genomen maatregelen eigendom van de woningeigenaar en profiteert die vanaf dat moment van de lagere energierekening. Financiering kan worden verzorgd, of wordt door de woningeigenaar zelf geregeld.

Doelgroep

Particuliere woningeigenaren

Type uitvoerende partij(en)

Kan in principe door verschillende (consortia van) bedrijven worden aangeboden; tot nu toe is WOAB de enige aanbieder.

Opmerking

- Er wordt gewerkt met een garantie op de berekende besparing in verbruik (uitzondering: het verbruik neemt toe omdat er bv meer huisgenoten komen, men apparaten aanschaft die veel verbruiken)
- Er wordt gewerkt met een rentepercentage op het bedrag dat in de woning wordt geïnvesteerd van 3%. Gemeenten kunnen de dienst aantrekkelijker maken voor bewoners door dit percentage te verlagen (zie ook 2F-2).

2A-6 – Postcoderoos

Beschrijving

Opwek van zonne-energie is én duurzaam én financieel aantrekkelijk. Echter: niet iedereen heeft een geschikt dak. Het Rijk stimuleert met de regeling Subsidieaanvraag Collectieve Energie-opwek (SCE) dat bewoners zonder een geschikt dak tóch zonnestroom op kunnen wekken, lokaal. Voorwaarde is dat deelnemers lid zijn van een lokale energiecoöperatie én dat men binnen een bepaalde afstand van de zonnestroominstallatie woont (in zelfde postcode of aangrenzende, vandaar de benaming ‘postcoderoos’). De regeling bestaat uit een opwekvergoeding die gedurende 15 jaar is gegarandeerd. De leden van de coöperatie bepalen hoe de opbrengsten worden besteed (jaarlijkse uitkering, of een vast lager stroomtarief).

Doelgroep

Woningeigenaren en huurders, woon achtig in het toegestane (postcode)gebied.

Type uitvoerende partij(en)

Vaak worden postcoderoosprojecten opgezet vanuit (lokale) energiecoöperaties; op dit moment is de enige aanbieder van de sociale postcoderoos Delen Duurzame Energie

Opmerking

Financiering van de zonnestroominstallatie(s) kan op verschillende manieren. De gebruikelijke is dat leden per paneel een bedrag inleggen. Variant is financiering vanuit de markt. Een bijzondere vorm is de ‘*sociale* postcoderoos’: deze is ontwikkeld t.b.v. bewoners die niet de financiële middelen hebben om panelen te betalen (zoals sociaal huurders); hieraan kunnen alleen bewoners deelnemer met een smalle beurs of die huurder zijn van de woningcorporatie die daken van flats beschikbaar stelt.

2A-7 – Doe Het Zelf/ Training zelf isoleren + korting op materialen

Beschrijving

Het verduurzamen van de woning kan deels prima door bewoners zelf worden gedaan. Denk aan het zelf isoleren van vloer, wanden en dak. Vanuit oa Milieu Centraal / Doe-Het-Zelf-Doe-Het-Duurzaam zijn hiertoe uitgebreide – digitale - kluswijzers ontwikkeld. Hulp voor minder ervaren klussers is in opkomst. Via initiatieven als Duurzame Buren (bewoners helpen elkaar), maar ook vanuit de bouwmarkten.

Doelgroep

Woningeigenaren en huurders.

Type uitvoerende partij(en)

- Doe Het Zelf – Doe Het Duurzaam (i.s.m. Milieu Centraal)
- Bouwmarkten (zie bij opmerkingen)

Opmerking

- Momenteel loopt een onderzoek naar de kwaliteit van doe-het-zelvers bij een aantal isolatievormen; als dit voldoende is wordt de ISDE subsidie waarschijnlijk ook opengesteld voor het zelf isoleren (vloer, wand, dak) (zie ook 2F-1).
- De Nederlandse bouwmarktketen overwegen een aanpak die in Frankrijk is ontwikkeld, ook in NL te organiseren. Hierbij worden bewoners getraind in doe het zelve in verduurzaming bestaande gebouwen. Het klussen zelf vindt dan plaats in bijv. een kinderdagverblijf, school of buurtcentrum. Of in de woning van mensen met energie armoede. Gekoppeld aan deze opleiding krijgen geholpen instanties/ bewoners (ook de deelnemers zelf) korting op isolatiemateriaal (zie ook 2O-3).

2A-8 – Reimarkt

Beschrijving

Een winkel (off- en online) waar woningeigenaren terecht kunnen om – gestandaardiseerde – pakketten te kopen om de woning te verduurzamen. Dit concept verlaagt de drempel – en vertraging in de besluitvorming - die vaak ontstaat als woningeigenaren zich gaan oriënteren op de maatregelen die ze kunnen nemen om te verduurzamen. Centrale gedachte hierbij is: benader duurzaam wonen als een nieuw paar schoenen: je ziet wat je krijgt, kunt alternatieven vergelijken en de prijs staat er op.

Doelgroep

Woningeigenaren

Type uitvoerende partij(en)

Reimarkt

Opmerking

De winkel waar men terecht kan om de pakketten/ producten te bekijken wordt vaak in het kantoor van een makelaar gesitueerd, maar ook wel een wijk die men wil activeren (in een (voorbeeld)woning).

2A-9 – Webinar monumenten + spreekuur

Beschrijving

Monumenten vragen om een aparte aanpak. Zo gelden regels ten aanzien van zonnepanelen die bijv niet vanaf de straat zichtbaar mogen zijn. Binnen de groep monumentale woningen is weer onderscheid te maken naar rijksmonument, gemeentelijk monument en beschermd stadsgezicht. Om eigenaren van deze woningen duidelijk te maken hoe het zit én meteen voor de eigen woning antwoord te krijgen op de vraag wat wel/ niet kan, wordt een webinar (of informatieavond) georganiseerd met aansluitend een spreekuur. Dit spreekuur wordt gehouden door een bouwkundig/ energie adviseur (bijv van energieloket) én een medewerker vergunningen van de gemeente.

Doelgroep

Eigenaren van – vermeende – monumentale woningen.

Type uitvoerende partij(en)

Energieloketten, adviesbureaus

Opmerking

2C-1 – Werven vrijwilligers: via werkgevers

Beschrijving

Energie-coaching en –fixen is – terecht – populair. Vrijwel alle gemeenten gaan het inzetten ter bestrijding van energiearmoede en bij verduurzaming woningen algemeen. Het ontbreekt daardoor echter aan capaciteit. Opleidingen om in 2 of 3 dagen energiecoach of fixer te worden zijn er. Een nieuwe manier om vrijwilligers te werven is via *werkgevers*. Deze kunnen een oproep doen onder personeel om in hun woonplaats coach of fixer te worden. Of dit intern richting collega's te gaan doen.

Doelgroep

Werkgevers: a) gemeente zelf, b) bedrijven/ instellingen in de gemeente

Type uitvoerende partij(en)

Opleidingen kunnen via meerdere partijen worden verzorgd, zoals energieloketten, e-coöperaties/ Energie Samen, Energiebank

Opmerking

Werkgevers kunnen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid verder vorm te geven door de kosten van de opleiding op zich te nemen, en/of werknemers in staat stellen de opleiding onder werktijd te volgen

2C-2 – Activeringscampagne: werving vanuit doelgroep zelf

Beschrijving

Activeringscampagnes kunnen goed werken om zowel huurders als woningeigenaren de trigger te bieden die men vaak nodig heeft om het voornemen dat er al is, om te zetten in actie. De effectiviteit van een campagne blijkt sterk af te hangen van de aansprekendheid van degene die een doelgroep op de campagne wijst. Als men degene die een campagne onder de aandacht brengt al kent, deze tot de *eigen (sub)groep* behoort, dan is de attentiewaarde en de bereidheid het onderwerp serieus aandacht te geven, veel groter.

Doelgroep

Twee doelgroepen die de rol van ambassadeur goed kunnen vervullen zijn: a) bewoners in een buurt die zelf al verduurzamingsstappen hebben gezet, b) idem, die aanwijzingen kunnen geven/ kunnen helpen bij doe het zelve, c) bewoners met eenzelfde allochtone achtergrond (en de taal spreken), zie 10 x 10 project (Arnhem, Presikhaaf)

Type uitvoerende partij(en)

Actieve buurtbewoners zoeken: wijkraad, opbouwwerk; allochtone ambassadeurs zoeken: moskee, opbouwwerk

Opmerking

2C-3 – Anders kijken naar woning: film via VR bril

Beschrijving

Bij advisering over energiebesparing/ verduurzaming van een woning gebeurt het vaak dat het de doelgroep ontbreekt aan (technische) kennis en het vermogen mee te denken over inpassing van maatregelen in de woning. Het helpt als de mogelijkheid wordt geboden de energieproblemen in de woning (waar lekt warmte weg), inpassing van maatregelen in de woning en het effect daarvan te laten zien. Dat kan met behulp van een (geanimeerde) film. Een extra optie daarbij is die film te vertonen via een VR-bril. Men kan dan in de woning 'rondkijken'.

Doelgroep

- Woningeigenaren en huurders
- Energiecoaches

Type uitvoerende partij(en)

ROC van Amsterdam

Opmerking

De film is recent ontwikkeld; nagegaan moet worden wat de kwaliteit/ bruikbaarheid/ opschaalbaarheid is en wat eventuele voorwaarden voor gebruik zijn

2C-4 – Contingentenaanpak

Beschrijving

Om de landelijke doelstelling inzake verduurzaming woningen in 2050 te halen, dient het tempo sterk verhoogd te worden (naar 1.500 woningrenovaties per dag). Deze versnelling kan mogelijk worden gerealiseerd door gelijksoortige woningen die eenzelfde aanpak kunnen hebben, te clusteren in 'contingenten'. Het woning DNA is samengesteld uit type woning, bouwperiode, gezinssamenstelling en woonwensen. Belangrijk voordeel is enerzijds dat de markt goedkoper kan offeren voor maatregelen/ maatregelpakketten, anderzijds dat aangesloten wordt bij de logica van en het 'groepsgevoel' bij bewoners ("Ik behoor tot – en voel me daarmee verbonden met - de groep 'bezitters woning uit periode 1950- 1980".)

Doelgroep

Woningeigenaren

Type uitvoerende partij(en)

- TNO heeft het gedachtengoed (uit)ontwikkeld en zal in ieder geval bij de uitrol/ pilotfase betrokken blijven
- Branche organisaties als Bouwend Nederland zijn ook betrokken

Opmerking

Het concept is een verdere ontwikkeling van de 'jarenaanpak' zoals die al wel vaker is/ wordt toegepast; oa. door de sterke focus op het perspectief van het optimaliseren van het offertetraject/ het goedkoper maken van maatregelen door bundeling van vraag tot grotere schaal

2C-5 – Krachtpunt

Beschrijving

Een best grote groep bewoners is lastig te bereiken. Omdat er veel in hun leven speelt (bandbreedte vol, gezondheidsproblemen) en/of omdat men weinig op heeft met de gemeente als afzender. Vanuit welzijnsorganisaties Diverz is een ‘minihuisje’ ontwikkeld dat als ‘conversation piece’ kan dienen. Bijv in een buurtcentrum of bibliotheek. Een medewerker vraagt iemand die binnenkomt/ pauze houdt (van bijv een taal cursus) even mee te kijken naar het minihuisje. N.a.v. dit gesprek wordt gevraagd of men een afspraak wil maken met energicoach of fixer. Het resultaat hiervan is goed te noemen.

Doelgroep

Woningeigenaren en huurders (met – dreigende – energiearmoede).

Type uitvoerende partij(en)

Het Krachtpunt is als bouw pakket af te nemen, inclusief brengen + instructie / training; leverancier: Diverz.

Opmerking

[KRACHTpunt in Malburgen geopend door wethouder Cathelijne Bouwkamp – Malburger](#)

2C-6 – Wandelbos

Beschrijving

Een belangrijke communicatieles is dat het ‘zo dicht bij de doelgroep als mogelijk’ communiceren de effectiviteit vergroot. Letterlijk: organiseer informatiemomenten in de wijk zelf, bij de doelgroep ‘voor de deur’. Zie ook 1C-2, 1C-8 en 1C-10 (achtereenvolgens: buitenruimtecampagne, voorbeeldwoning en ontmoetingsplek). Dit werkt goed bij in ieder geval de al gemotiveerde bewoners. Vaak echter valt de opkomst bij een in de buurt georganiseerde actie (zoals bewonersavond) toch tegen. Een mogelijk kansrijke variant is het in Dld ontwikkelde ‘wandelbos’. Hierbij wordt m.b.v. verrijdbare bomen een tijdelijke trekpleister gecreëerd.

Bijkomend voordeel is dat een impuls gegeven kan worden aan vergroening van de wijk (door bomen neer te zetten kan men zich meteen een beeld vormen hoe vergroening eruit ziet)

Doelgroep

Bewoners (stille midden + achterblijvers)

Type uitvoerende partij(en)

Gemeenten en bewonersorganisaties (wijkraad, wijkbedrijf)

Opmerking

Het verdient aanbeveling ook zitjes te plaatsen

2C-7 – Geholpen bewoner werft buren

Beschrijving

Een best grote groep bewoners is lastig te bereiken. Omdat er veel in hun leven speelt (bandbreedte vol, gezondheidsproblemen) en/of omdat men weinig op heeft met de gemeente als afzender. Vaak zijn mede bewoners de meest kansrijke afzender. Een manier om hier gebruik van te maken is bewoners die aan een actie – zoals de woning fixen – hebben meegedaan (en daar tevreden over zijn) te vragen of ze actief willen helpen de actie bij 1 of meer buren onder de aandacht te brengen (plus een warme aanbeveling te doen).

Doelgroep

Bewoners

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

Een concrete uitwerking hiervan kan zijn: het uitdelen van Ansichtkaarten aan bewoners die aan een actie meedoen (bijv. met daarop de tekst 'Ik heb aan [actie] meegedaan en ben daar blij mee .. Doe je ook mee?').

20-1 – Inzet energiecoach – verbetering kwaliteit advies

Beschrijving

De inzet van een energiecoach is een bewezen, waardevol instrument. Vernieuwingen/ mogelijke verbeteringen hierbij zijn:

- a) Inzet *film via VR bril*, ROC v A'dam heeft een film ontwikkeld waarmee bewoners door een woning kunnen lopen en duurzaamheidsaspecten (zoals warmtelekken, maar ook de aangebrachte maatregelen) kunnen zien
- b) Verduurzaming bekijken vanuit de insteek 'hoe het systeem woning werkt': hierbij wordt het verwarmen van de woning (veruit grootste deel energieverbruik) centraal gesteld, evenals het gebruik van de woning (zoneren: comfortabel verblijven speelt vooral in woonkamer)
- c) De capaciteit is een groot issue: bewoners met afstand tot de arbeidsmarkt in de eigen wijk coachen met ontdekken talenten en competenties kan via het concept van het *Buurt Baan Bureau* (www.buurtbaanbureau.nl)/ *Wijk Energie Werkt* (www.wijkenergiewerkt.nl). Variant hierop is de oproep die werkgevers onder hun personeel doen om energiecoach of –fixer te worden (momenteel in MRA-gebied gaande binnen Actienetwerk 15% Gas Terug).
- d) Ook andere aspecten van woonkwaliteit expliciet meenemen, zoals gezondheid, langer thuis wonen, (inbraak)veiligheid (zie ook 20-10)

Doelgroep

Energiecoaches + organisaties die hen opleiden/ leveren

Type uitvoerende partij(en)

b + c: Wijkbedrijf (Arnhem)

Opmerking

De BuurtBaanBureau/ WijkEnergieWerkt aanpak vraagt een actieve samenwerking met het sociaal domein / UWV.

20-2 – Vve ondersteuning – woonwensen centraal

Beschrijving

Het verduurzamen van VvE's is vaak een moeizame aangelegenheid. Oorzaak: de focus ligt op het gebouw en de techniek en er wordt geen rekening gehouden met het specifieke besluitvormingsproces binnen VvE's. Individuele eigenaren ervaren het vaak als een 'bestuursfeestje' en hebben het gevoel dat hen iets wordt opgedrongen. Zo sneuvelt menig plan voordat het goed en wel op tafel ligt. Bij de aanpak van Vverduurzamen staat het verkrijgen van *draagvlak* centraal. De ideeën, wensen en mogelijkheden van alle eigenaren zijn het uitgangspunt voor het opstellen van het advies. In nauw overleg met het bestuur en de leden worden het verduurzamingsdoel en de stappen om dat doel te bereiken bepaald. Vverduurzamen betreft alle individuele VvE-leden bij het proces, met speciaal hiervoor ontwikkelde instrumenten zoals een digitale projectassistent. Hiermee heeft elke eigenaar direct persoonlijk contact met de adviseur

Doelgroep

Eigenaren van appartementen + (besturen van) VVE's

Type uitvoerende partij(en)

Vverduurzamen

Opmerking

Deze aanpak loopt momenteel o.a. in Haarlemmermeer

2O-3 – Spreekuur door adviseur – nieuwe varianten

Beschrijving

Spreekuren met adviseurs worden al vaak toegepast. Nieuwe varianten zijn oa: a) digitaal spreekuur (zelf niet nieuw, functie om bijv een foto/video van een vloer of dak in te sturen en om advies te vragen hoe deze zelf te isoleren wel), b) in een bouwmarkt.

Doelgroep

Bewoners, zowel particulier woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Bouwmarkten

Opmerking

De bouwmarkt keten staat op het punt een aanpak die in Frankrijk is ontwikkeld ook in NL te organiseren (zie ook 2A-7).

20-4 – Bewonersapp

Beschrijving

Bij klassieke energicoaching worden bewoners vaak overweldigd door de grote hoeveelheid informatie/ adviezen. Onderzoek toont aan dat hoe dikker het adviesrapport, hoe minder men tot actie over gaat. Wat ook vaak gebeurt is dat confrontatie met een expert maakt dat men het zichzelf kwalijk neemt dat men zo weinig van de materie weet/ nog zo weinig maatregelen heeft genomen of gewenst gedrag vertoont. Dit kan averechts hebben. Het in eigen tempo, op momenten dat het uitkomt krijgen van afzonderlijke adviezen kan een oplossing zijn voor genoemde zaken. Een vorm waarin dit kan, is een *app*. Zoals Pingo (<https://apps.apple.com/dz/app/pingo/id6443725209>).

Doelgroep

Bewoners, zowel particulier woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Pingo - Samendewinterdoor (samendewinterdoor.nl)

Opmerking

- Bij deze app kunnen adviezen worden verkregen per ruimte in de woning, zoals de keuken, woonkamer of badkamer. Hierdoor kan men in eigen tempo logische 'eenheden' van de woning doorlopen en verbeteren. Het 'afvinken' van adviezen geeft een goed gevoel (er komt dopamine bij vrij, een stofje dat "naar meer" smaakt'/ verslavend is), wat weer een stimulans geeft om door te gaan. Bewoners die veel gedaan hebben (alle ruimtes doorlopen/ verbeterd) kunnen gevraagd worden of men voor nabije burens als ervaringsdeskundige wil fungeren.
- Pingo wil de financiële drempel laag houden en rekent vanuit MVO overwegingen komende winter € 1,- per bewoner en € 2,50 per werknemer. Dit betreft eenmalige bedragen (geen maandbedrag).

20-5 – Bewoners stimuleren andere bewoners/ Buurkracht

Beschrijving

Kenmerk van middenmoters is dat ze zelf niet zo van verandering houden, graag koplopers de eerste stap laten zetten. Tegelijkertijd onderschrijft het merendeel het nut van veel verduurzamingsmaatregelen (top 3: zonnepanelen, isolatie spouw en isolatie vloer; recent is isolatie dak in opkomst), maar heeft men een *aanleiding* nodig om tot actie over te gaan. Ten slotte is bekend dat *afzenderschap* veel uitmaakt: als de vraag iets te gaan doen uit ‘de eigen groep’ komt geeft dat veel meer aandacht én geneigdheid het gevraagde te gaan doen. Ten slotte kan het *samen inkopen* tot een prijs leiden die men zelf niet kan realiseren, door dit te benadrukken wordt het mechanisme ‘schaarste’ ingezet. Als deze zaken samen maken dat het stimuleren - en helpen – van ‘voor-en-door-bewoners-acties’ heel effectief kunnen zijn . Een organisatie als Buurkracht werkt vanuit deze principes.

Doelgroep

Bewoners, zowel particulier woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Bewonersinitiatief, Buurkracht

Opmerking

- Let op dat degenen die ‘de kar gaan trekken’ iemand is waar de doorsnee bewoner van een wijk zich in herkent (niet iemand die te ver voor de troepen uitloopt)
- Realiseer je dat in veel huishoudens de vrouw in sterke mate (mede) bepaalt wat er aan de woning wordt veranderd en in welke volgorde. Vaak zijn vrouwen bij bewonersinitiatieven gericht op verduurzaming sterk ondervertegenwoordigd (vaak zelfs helemaal afwezig), terwijl ze vaak wél in sterke mate beslissen over welke aanpassingen aan de woning worden gedaan.

2O-6 – Voorbeeldwoning – nieuwe elementen

Beschrijving

Een van de drempels om – technische – verduurzamingsmaatregelen te nemen, is dat ze nieuw zijn en men zich er lastig een (goed) beeld van kan vormen. Dit kan worden opgelost door op een fysieke locatie de maatregelen tentoon te spreiden, in een woning (liefst) in de eigen wijk.

Nieuwe elementen hierbij kunnen zijn:

- Bewoners die al ver zijn met het verduurzamen van hun woning vragen aanspreekbaar te zijn als ervaringsdeskundige voor andere bewoners.
- Bewoners die bijv isolatie aan de woning zelf hebben aangebracht, geven anderen daarover aanwijzingen/ helpen anderen op weg (zie ook 2A-7; dit kan een woning zijn die via de opleiding tot klusser is verduurzaamd).
- De woning wordt gedigitaliseerd , van daaruit wordt een meerjaren woningverbeterplan opgesteld (zie ook 2A-4)
- Uitbreiding van focus alleen op duurzaamheid naar ook andere aspecten van woningverbetering (prettig wonen algemeen)

Doelgroep

Bewoners, zowel particulier woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

- Woningen verschillen sterk in uitgangssituatie en verduurzamingsmogelijkheden. Het is daarom raadzaam bewoners te koppelen aan voorbeeldwoningen die vergelijkbaar zijn met die van hen. Kijk hiervoor bijv naar de typering in 10 woningtypen van het ECW (<https://tinyurl.com/4bepwsmx>). Dit kan onderdeel zijn van de contingentenaanpak (zie ook 2C-4).
- Een voorbeeldwoning zoeken en promoten kan zelf, maar er kan ook gebruik gemaakt worden van de diensten van de landelijk opererende Duurzame Huizen Route

2O-7 – Maatregelen ‘on display’ / Woonwijzerwinkel

Beschrijving

Een variant waarbij men zich van materialen/ apparaten ook een indruk kan vormen (zie 2O-6/ voorbeeldwoning), is het tonen ervan in een ‘showroom’.

- Concreet voorbeeld van dit concept is de *Woonwijzerwinkel* met vestigingen in Rotterdam (showroom van 2.500 m²) en Heerlen. Belangstellenden kunnen hier zelf heen gaan, of met georganiseerde bustrips (bijv. als in een wijk minimaal 25 belangstellenden zijn). Deze bustrips werken ook prima voor het creëren van cohesie tussen bewoners.
- Tijdelijke/ mobiele varianten zijn ook denkbaar, het aantal te tonen materialen/ apparaten is dan natuurlijk wel (veel) beperkter

Doelgroep

Bewoners, zowel particulier woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

Het tonen van materialen/ apparaten/ producten kan ook onderdeel zijn van een lokaal/ regionaal te organiseren woonbeurs/ energiebeurs (zie ook 1C-9).

20-8 – Energyparty/ Appeltaartgesprek

Beschrijving

Een Energyparty is een informele avond over energiebesparing, met zo'n acht burens en vrienden bij een vrijwillige gastheer of gastvrouw thuis. Tijdens de samenkomst nemen de burens hun energierekeningen door en bespreken met elkaar de achtergronden van verschillen in energieverbruik. Idealiter wonen de burens in vergelijkbare woningen (bouwperiode/ bouwstijl) waardoor maatregelen/ oplossingen overdraagbaar zijn.

Het Appeltaartgesprek is een variant waarbij een andere, meer aansprekend frame is gekozen, nl dat de gastheer een (appel)taart heeft gebakken en burens uitnodigt deze gezellig te komen eten.

Doelgroep

Woningeigenaren: a) particulier woningeigenaren, b) huurders

Type uitvoerende partij(en)

- Energyparty: adviesbureaus
- Appeltaartgesprek: Energieloket (Arnhem e.o.), adviesbureaus

Opmerking

- Bij de Appeltaart-variant wordt de woning van de gastheer eerst door de (bouwkundig onderlegde) energieadviseur die ook bij het gesprek aanwezig is, gescreend (op besparingsmogelijkheden). De uitkomsten hiervan worden tijdens de samenkomst ook besproken. Bij de Appeltaart-variant is het de bedoeling dat 1 van de burens als volgende gastheer gaat optreden.

20-9 – Klimaatgesprekken

Beschrijving

Bij Klimaatgesprekken wordt een groep bewoners in een workshopreeks (6 stuks) vanuit een praktische insteek gecoached om de voetafdruk te verkleinen. Het thema wonen komt in één van de 6 workshops aan de orde.

Doelgroep

Bewoners, zowel particulier woningeigenaren als huurders

Type uitvoerende partij(en)

Stichting Klimaatgesprekken, adviesbureaus

Opmerking

Deelname aan de workshopsreeks vraagt een grote motivatie en het zullen dan ook voornamelijk koplopers zijn die meedoen. In wijken met veel koplopers daarmee een prima aanpak, voor wijken met middenmoters/ achterblijvers is het minder geschikt. Mogelijk biedt uitbreiding van de scope naar bijv financieel zelfredzamer worden of doe-het-zelven bij deze groep kansen.

20-10 – Woonwensenscan/ prettiger wonen als insteek

Beschrijving

Wat vanuit de campagnes/ aanpakken zoals die in het kader van de warmtetransitie worden gevoerd in ultimo van bewoners gevraagd wordt, is dat ze hun woning aanpassen/ verbeteren. Voor koplopers geldt dat ze duurzaamheid zo belangrijk vinden dat ze verduurzaming voorrang geven aan andere woningverbeteringen. Voor middenmoters en achterblijvers geldt dat niet. Voor deze – grote groep (80-85%) – geldt dat er vaak andere verbeteringen aan de woning zijn die men voorrang geeft. Zoals verbeteren inbraakveiligheid van de woning, of deze levensloopbestendig maken. Vanuit deze achtergrond brengt de insteek 'Prettig (er) wonen' algemeen meerdere aspecten in beeld. M.b.v. de *woonwensenscan*.

Doelgroep

Woningeigenaren: a) particulier woningeigenaren, b) huurders

Type uitvoerende partij(en)

Energieloket (regio Arnhem), adviesbureaus

Opmerking

- Waar de focus van bewoners ligt, kan per wijk sterk verschillen. In bloemkoolwijken (veel donkere hoekjes/ openbaar groen) met oudere bewoners kan bijv veel worden ingebroken en is veiligheid bij bewoners top of mind.
- Deze aanpak vraagt goede afstemming/ samenwerking met andere afdelingen, zoals wonen, veiligheid (politiekeurmerk veilig wonen) en gezondheid.

20-11 – Buurt Energie Platform

Beschrijving

Het BuurtEnergiePlatform (BEP), is een online dashboard gebouwd door GPX om huishoudens inzicht te geven in hun energieverbruik. De meest innovatieve feature van dit dashboard is de groepsmeter, een gezamenlijke meter waarin meerdere huishoudens gekoppeld worden. Deze meter is LIVE in te zien door alle deelnemers van de groep, elke 10 seconden wordt het verbruik bijgewerkt.

Doelgroep

Woningeigenaren: a) particulier woningeigenaren, b) huurders

Type uitvoerende partij(en)

GPX

Opmerking

Het platform maakt gebruik van een belangrijke drijfveer van de mens, namelijk zijn sociale aard. Meer specifiek van een bewezen, krachtig psychologisch mechanisme, namelijk sociale bewijskracht: de mens is sterk georiënteerd op wat anderen 'uit de eigen groep' aan gedrag vertonen. Zien wat anderen doen – in dit geval: hoeveel ze verbruiken – kan daarmee een sterke stimulans vormen om zelf ook meer te gaan besparen.

2F-1 – Vernieuwing isolatiesubsidie/ ISDE

Beschrijving

Subsidie op het na isoleren van woningen is een bewezen instrument. Om woningeigenaren te stimuleren meerdere maatregelen te nemen, is een tijdje geleden besloten dat men minimaal 2 maatregelen moet nemen om voor deze subsidie in aanmerking te komen (een e-besparend apparaat als de warmtepomp telt ook). Dit wierp voor veel mensen – met name met een smallere beurs – juist een drempel op. Reden om weer terug te gaan naar de opzet van subsidie bij 1 maatregel.

Een andere veelgevraagde aanpassing is dat ook subsidie kan worden gekregen als men de isolatie zelf aanbrengt. Momenteel wordt een onderzoek afgerond naar de kwaliteit van door bewoners zelf uitgevoerde klussen; als deze goed genoeg blijkt te zijn is de kans groot dat vanaf 1 jan 2023 ook subsidie bij zelf isoleren wordt ingevoerd.

Doelgroep

Woningeigenaren

Type uitvoerende partij(en)

Energieloketten, energiecoaches, gemeenten

Opmerking

Vanaf 1 april jl. voorziet de ISDE regeling in subsidie voor 1 maatregel (15%); de administratie is echter nog niet op orde, hierdoor kan de subsidie pas vanaf 1 jan as worden aangevraagd/ verkregen.

2F-2 – Voorfinanciering

Beschrijving

Financiering van verduurzaming van de woning vormt voor veel woningeigenaren – met name met een smalle beurs – een drempel. Vanuit het concept ‘Woningabonnement’ wordt financiering verzorgd. Tegen een (markt)rente van 3%. Gemeenten kunnen ervoor kiezen dit percentage aantrekkelijker te maken/ te verlagen.

Doelgroep

Woningeigenaren (met een smallere beurs); dit kan bijv. worden gedefinieerd als een gezinsinkomen tot 45k (zelfde grens als Warmtefonds hanteert bij de 0% rentelening)

Type uitvoerende partij(en)

Gemeenten

Opmerking

Sinds kort biedt het Warmtefonds een 0% rente-lening. Voor degenen die nog kunnen lenen een grote verbetering. Degenen die niet kunnen lenen (BKR registratie) kunnen hier echter geen gebruik van maken. Juist voor deze groep blijft het bieden van een – betaalbare – leenvoorziening belangrijk.

2F-3 – Werkkostenregeling/ CO2-privé

Beschrijving

Om de financiële drempel bij bewoners weg te nemen worden er vanuit het Rijk meerdere hulplijnen geboden (zoals de 0% rente lening Warmtefonds). Weinig bekend is dat er ook een fiscale regeling is waarmee *werkgevers* hun personeel kunnen helpen thuis energie te besparen. Namelijk de Werk Kosten Regeling (WKR). Al wel bekend van de pc-privé regeling (jaren '90) en de fietsregeling.

Recent verruimde het kabinet de regeling: vanaf nu kunnen werkgevers 3% van de loonsom onbelast aan personeel schenken. Stichting CO2 privé ontwikkelde het concept van de Groene Kaart, waarmee werknemers zelf kunnen bepalen welke energiebesparende maatregelen ze nemen. Van een energiezuinige koelkast tot isolatie van de vloer.

Doelgroep

Werkgevers: a) gemeente zelf, b) bedrijven binnen gemeenten

Type uitvoerende partij(en)

Werkgevers: afdeling loonadministratie

Opmerking

Voor de eerste € 500,- geldt dat geldt 'bruto = netto'; voor bedragen daarboven geldt een lager tarief loonbelasting (20%).

2F-4 – Leefwereld financiering

Beschrijving

Normaal gesproken komt financiering van maatschappelijke faciliteiten vanuit het Rijk. Mede vanwege de alom erkende urgentie – van bijv energiearmoede – zijn er echter ook steeds meer voorbeelden te zien van financiering vanuit de leefwereld. Zoals:

- Financiering oprichting FixBridgade NL, vanuit bedrijven als Rabobank en Vattenfall
- Financiering van een lokale Energiebank vanuit energiecoöperatie Betuwewind (6 ton vanuit hogere opbrengsten windenergie)
- Donaties vanuit publiek tbv steun aan huishoudens met energiearmoede (doneren 190,-/ maand compensatie)

Doelgroep

Bedrijven, bewoners, maatschappelijke organisaties (zoals e-coöperaties)

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

Van iets andere orde: woningcorporaties kunnen bij bijv fixen de kosten betalen van maatregelen die 'blijvend' zijn (bij mutatie in de woning aanwezig blijven, zoals tochtstrippen, waterzijdig inregelen).

2W-1 – Zelf opzetten klus-/ fixteam door woningcorporatie

Beschrijving

Momenteel worden er – oa vanuit de gelden spuk energiearmoede – in opdracht van gemeenten veel fixbrigades opgezet. Een variant hierop is het opzetten van een fixbrigade/ klusteam vanuit woningcorporaties. Voordeel hiervan is dat het team kan worden ingezet door een organisatie die directe contacten heeft met de doelgroep en vaak – via bijv complexbeheerders of woonconsulenten – al weet welke bewoners (energie)armoede hebben.

Doelgroep

Woningcorporaties, lokale aanbieders/ opleidingen klussers

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

Dit initiatief is in ieder geval genomen door woningcorporaties in West Brabant.

2W-2 – Betalen materiaalkosten fixen door woningcorporaties

Beschrijving

Normaal gesproken komt financiering van maatschappelijke faciliteiten vanuit het Rijk. Mede vanwege de alom erkende urgentie – van bijv energiearmoede – zijn er echter ook steeds meer voorbeelden te zien van financiering vanuit de leefwereld. Zoals:

- Financiering oprichting FixBridgade NL, vanuit bedrijven als Rabobank en Vattenfall
- Financiering van een lokale Energiebank vanuit energiecoöperatie Betuwewind (6 ton vanuit hogere opbrengsten windenergie)
- Donaties vanuit publiek tbv steun aan huishoudens met energiearmoede (doneren 190,-/ maand compensatie)

Doelgroep

Bedrijven, bewoners, maatschappelijke organisaties (zoals e-coöperaties)

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

Van iets andere orde: woningcorporaties kunnen bij bijv fixen de kosten betalen van maatregelen die 'blijvend' zijn (bij mutatie in de woning aanwezig blijven, zoals tochtstrippen, waterzijdig inregelen).

2W-3 – Complexgewijs fixen

Beschrijving

Fixbrigades helpen huishoudens met het actief verduurzamen van een (sociale huur) woning. Dat doen ze doorgaans vanuit ‘losse afspraken’. Een variant hierop is dat het fixen zich richt op alle woningen in een (hoogbouw)complex. De organisatie die het fixen verzorgt kan dan profiteren van het geconcentreerd aan de slag gaan (minder reistijd, opslag materialen en gereedschappen). Daarnaast kan mogelijk geprofiteerd worden van de wervende kracht van een ‘warme aankondiging’ (vanuit de woningcorporatie) én van de ‘mond-tot-mond-reclame’ die gaat optreden doordat burens elkaar over de actie vertellen.

Doelgroep

Woningcorporaties

Type uitvoerende partij(en)

Opmerking

Een manier om een opzet als deze extra succesvol te maken, kan bewoners die gefixed zijn te vragen dit expliciet aan 1 of 2 burens te vertellen c.q. hen te vragen zich ook voor de actie op te geven (zie ook 2C-7).

